

N:o 64.

Ank. till Riksd. kansli den 31 mars 1908, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition
angående öfverlåtelse till landtförsvaret af en del utaf
förra skvadronschefsbostället Mölleröd n:o 1 kungs-
gård om 2 ⁵/₈ mantal i Kristianstad län.*

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition af den 24 januari 1908 (n:o 57) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver landtförvarsärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva,

att den del af förra skvadronschefsbostället Mölleröd n:o 1 kungsgård om 2 ⁵/₈ mantal i Kristianstads län, som finnes med blå linje utmärkt å ett vid statsrådsprotokollet fogadt kartutdrag, finge från och med den 14 mars 1909 öfverlämnas till landtförsvaret för att användas till skjutbana och öfningsfält af Skånska trängkåren.

Efter gemensam beredning med statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har t. f. chefen för landtförvarsdepartementet i detta ärende till förenämnda statsrådsprotokoll anført följande:

»För beredande af skjutbana åt Skånska trängkåren hafva två förslag framställts, det ena att Kristianstads läns skytteförbunds skjutbana vid Hässleholm skulle till kronan för ändamålet upplåtas eller öfverlåtas, det andra att erforderligt område skulle upplåtas från förra skvadronschefsbostället Mölleröd n:o 1 kungsgård om 2 ⁵/₈ mantal i Finja socken och Västra Göinge härad af Kristianstads län.

Hvad det förstnämnda förslaget angår, har utredning beträffande detsamma verkställts genom arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet försorg, af hvilken utredning framgår, att kostnaderna för förvärfvandet af skjutbanan och den mark, hvarå densamma är belägen,

samt för utförandet af erforderliga säkerhetsanordningar m. m. skulle med minst 3,500 kronor öfverstiga kostnaderna för anordnande af skjutbana å Mölleröds kungsgårds ägor, att de vid Kristianstads läns skytteförbunds skjutbana vid Hässleholm föreslagna omfattande skyddsanordningarna likväl ej kunde anses vara fullt betryggande för skjutningar på afstånd öfver 300 meter, i anledning hvaraf klagomål från jordägare med åtföljande ersättningsanspråk torde vara att befara, samt att skjutstationerna vid skjutbanan å Mölleröds kungsgård erbjöde större fördelar för undervisningen i terrängens användning än skyttebankarna vid Kristianstads läns skytteförbunds skjutbana. Fördenskull och då det för trängkåren gifvetvis vore fördelaktigare att disponera egen skjutbana än att hafva sådan gemensam med skytteförbundet, har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet i skrifvelse den 2 maj 1906 hemställt, att detta förslag icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Uti underdånig skrifvelse den 31 i samma månad har arméförvaltningen å nämnda departement gjort framställning om anordnande af skjutbana för kåren å Mölleröds kungsgårds ägoområde samt därvid öfverlämnat förslag till sådan bana med åtta hisstaflor äfvensom kostnadsberäkning, slutande å en summa af 17,000 kronor. Öfver dessa båda förslag hafva kårchefen samt chefen för Första arméfördelningen blifvit hörda. Den förre har förordat skjutbanans förläggande å kronoegendomen Mölleröds ägor på den grund, att, enär det område, trängkåren där skulle få disponera, vore mer än dubbelt så stort som Kristianstads läns skytteförbunds skjutbana, fältmässiga skjutningar lättare kunde anordnas på det förra stället än på det senare. Han har därjämte framhållit önskvärdheten af, att det område, som kunde komma att vid Mölleröd upplåtas åt kåren, erhöles så naturliga gränser som möjligt, hvarför gränsen i väster borde utgöras af Almaån och Finjasjön.

Chefen för Första arméfördelningen, som i allt väsentligt instämt med arméförvaltningen och chefen för Skånska trängkåren, har, då därjämte de å Kristianstads läns skytteförbunds skjutbana föreslagna skyddsanordningarna och skyttebankarna skulle i vida högre grad försvåra ett ändamålsenligt bedrifvande af såväl skolskjutning som fältskjutningar å densamma än motsvarande anordningar å en skjutbana vid Mölleröd, tillstyrkt banans anordnande å sistnämnda plats.

Öfver arméförvaltningens ifrågavarande framställning, i hvad den afser användandet af en del utaf Mölleröds kungsgårds ägor till skjutbana, hafva underdåniga utlåtanden afgifvits af domänstyrelsen, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län, t. f. domänintendenten i nämnda län samt kronofogden i Östra och Västra Göinge hä-

rads fögderi, hvarjämte arrendatorn af egendomen samt innehafvarna af tre lägenheter å området blifvit i ärendet hörda.

Af de infordrade utlåtandena inhämtas, att förra skvadronschefsbostället Mölleröd n:o 1 kungsgård om 2⁵/₈ mantal genom kontrakt den 17 juli 1896 af domänstyrelsen utarrenderats på tjugu års tid från den 14 mars 1898 mot en årlig afgift af 1,900 kronor, med skyldighet för arrendatorn att, där sådant för allmännyttigt ändamål å kronans vägnar fordrades, afstå egendomen tillhörig mark äfvensom inkomstgifvande lägenhet mot åtnjutande af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust honom tillskyndades. Af det område, som skulle tagas i anspråk för Skånska trängkårens räkning, brukas en del af arrendatorn själf, under det att återstoden är fördelad i särskilda, till andra personer upplåtna lägenheter, nämligen Torparehuset, Fiskarehuset och en mindre lägenhet utan särskildt namn, hvilken innehafves af Bengta Löfqvist. Åbyggnaderna till Torparehuset och Fiskarehuset ägas af kronan, hvaremot Bengta Löfqvist själf äger det hus, hon bebor å berörda lägenhet. Den del af ifrågavarande område, som brukas af arrendatorn, utgöres hufvudsakligen af betesmark. Till åker äro att hänföra allenast ägofigurerna n:is 388, 389 och 390, tillsammans något öfver 1 hektar. Den till förenämnda lägenheter hörande marken består af dels åker, dels äng och dels betesmark. Hela området innehåller en areal af nära 30 hektar.

T. f. domänintendenten anser området kunna utan synnerlig olägenhet för bostället öfverlämnas till landtförsvaret. Dock anser han arrendatorn böra få använda området till bete för sina kreatur nattetid och då området icke begagnas af trängkåren. Han har vidare framhållit önskvärdheten däraf, att den till hufvudgården nu brukade åkerjorden, eller ägofigurerna n:is 388, 389 och 390, hvilken vore af ovanligt god beskaffenhet, fortfarande kunde bibehållas åt arrendatorn. Beträffande den godtgörelse, som borde till arrendatorn utgå, därest ifrågavarande område komme att undantagas från arrendet, har t. f. domänintendenten ansett densamma böra bestå i ersättning dels för den inkomst, arrendatorn i form af kostnadsfria mans- och kvinsdagsverken samt kontant afgäld haft från förenämnda lägenheter, dels för mistad åkerjord och betningsrätt. Hela godtgörelsen kunde beräknas till 563 kronor om året, hvilken summa dock kunde nedsättas till 438 kronor, om arrendatorn erhöle rätt att nattetid använda området för betning.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har emot den ifrågasatta upplåtelsen icke haft annat att erinra, än att, såsom t. f. domäninten-

denten föreslagit, omförmälda åkerjord måtte, när den vore belägen i omedelbar närhet af egendomens åbyggnader och särdeles värdefull, om möjligt undantagas från upplåtelsen. Kronofogden i Östra och Västra Göinge härads fögderi har tillstyrkt bifall till framställningen.

Uti sitt den 17 juni nästlidet år afgifna utlåtande har domänstyrelsen anført, att då arrendatorn förklarar sig villig att mot den ersättning eller minskning i arrendeaafgiften, som kunde anses skälig, afstå ifrågavarande område, något hinder icke förefunnes för kronan att redan före nu löpande arrendeperiods utgång taga området i omedelbar besittning, samt att styrelsen för egen del icke hade något annat att däremot erinra, än att det syntes styrelsen, som om, på sätt t. f. domänintendenten och Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagit, ägofigurerna n:is 388, 389 och 390 skulle kunna utan olägenhet för trängkåren bibehållas vid arrendet, i synnerhet som förbindelsen mellan skjutbaneområdet och den dit ledande vägen torde kunna fullt tillfredsställande upprätthållas öfver närliggande ägofigurerna n:is 386 och 402.

Rörande beloppet af den ersättning eller minskning i arrendesumman, arrendatorn borde erhålla vid mistning af ifrågavarande område, hade styrelsen icke något att anmärka mot t. f. domänintendentens beräkningar. Under förutsättning att omförmälda åkerareal, af hvilken afkastningen uppskattats till 40 kronor, bibehölles under arrendet och att arrendatorn medgäfvos rätt att låta beta området om nätterna, skulle alltså till arrendatorn årligen från den tid, då området af landtförsvaret öfvertoges, till arrendeperiodens slut utgå ett ersättningsbelopp af 398 kronor.

Vidkommande torpen Torparehuset och Fiskarehuset har domänstyrelsen framhållit, att i arrendekontraktet visserligen fastställts de afgälder, arrendatorn högst finge pålägga torpens innehafvare, eller för Torparehuset 40 mans- och 40 kvinsdagsverken på torparens egen kost jämte 50 kronor kontant samt för Fiskarehuset 30 kvinsdagsverken likaledes på torparens egen kost och 50 kronor kontant, men att det stode arrendatorn fritt att antingen själf bruka torpen eller upplåta dem åt andra till brukning. Beträffande åter den åt Bengta Löfqvist upplåtna lägenheten vore i arrendekontraktet förbehåll gjordt därom, att hon ägde, därest hon ej blefve af domänstyrelsen uppsagd, i sin lifstid bibehålla berörda af henne bebodda och brukade lägenhet med därtill häfdadt område, mot det att hon till arrendatorn årligen utgjorde två kvinsdagsverken på egen kost.

Enligt infordradt yttrande har innehafvaren af torpet Torparehuset för dess afstående fordrat vid afträdet 500 kronor, utgörande kostnader

för byggnadsarbete, tillstånd att arrendefritt innehafva torpet ett år samt 250 kronor om året under den återstående arrendetiden. Innehafvaren af torpet Fiskarehuset begär att få bruka torpet ett år arrendefritt samt att erhålla 200 kronor om året under återstående arrendetiden. Bengta Löfqvist anser 500 kronor vara en skälig ersättning för skyldigheten att afträda sin lägenhet.

I fråga härom har domänstyrelsen anført, att torparna, hvilka såsom redan antydts innehade torpen icke på grund af förbehåll i arrendekontrakten utan efter aftal med arrendatorn, gifvetvis icke kunde på sådant aftal grunda någon rätt till ersättning af kronan för mistning af besittningsrätten till torpen. Om emellertid aftalen mellan arrendatorn och torparna genom en kronans åtgärd upphäfdes, ansåge likväl domänstyrelsen i likhet med t. f. domänintendenten, att kronan borde bereda torparna någon mindre godtgörelse därigenom, att torpen afgiftsfritt upplåtes till torparnas disposition under ett år eller att torparna tilldelades ett års afgäld, motsvarande — enligt t. f. domänintendentens beräkning — 200 kronor till innehafvaren af Torparehuset och 95 kronor till innehafvaren af Fiskarehuset.

Bengta Löfqvist skulle visserligen också utan skyldighet för kronan att utgifva någon ersättning kunna skiljas från den af henne bebodda lägenheten, enär förbehåll om rätt från styrelsens sida att uppsäga henne gjorts i arrendekontraktet. Billigheten syntes dock fordra, att, därest det förbehåll om listidsbesittningsrätt till lägenheten, som till hennes förmån gjorts i kontraktet, utan något hennes förvållande af kronan återkallades, henne bereddes någon ersättning för mistning af lägenheten. Lika med t. f. domänintendenten hölle domänstyrelsen före, att ersättningsbeloppet skäligen kunde bestämmas till 500 kronor.

Den kontanta ersättning, som kunde komma att utgå till torpare och lägenhetsinnehafvare, ansåge domänstyrelsen böra gäldas af medel under fjärde hufvudtiteln, hvaremot ersättningen till arrendatorn torde, efter det områdets omförande till landtförsvarets disposition vederbörligen beslutats, kunna bestämmas att utgå genom nedsättning i arrendet.

Slutligen ville domänstyrelsen framhålla, att arrendatorn och Bengta Löfqvist icke kunde anses skyldiga afstå från besittningsrätten, arrendatorn till ifrågavarande område, inbegripet omförmälda torplägenheter, och Bengta Löfqvist till den af henne bebodda och brukade lägenheten förr än efter uppsägning och åtnjuten laga fardag.

Genom nådig remiss den 8 augusti nästlidet år har Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att, efter vederbörandes hörande, afgifva förnyadt underdånigt utlåtande och slut-

ligt förslag i ärendet. Till åtlydnad häraf har arméförvaltningen i underdånig skrifvelse den 19 oktober 1907 anført, att chefen för Första arméfördelningen och chefen för Skånska trängkåren, hvilkas yttranden af arméförvaltningen inhämtats, förklarar, att de icke hade något att erinra däremot, att ägofigurerna n:is 388, 389 och 390 från upplåtelsen undantoges och förblefve under sambruk med hufvudgården. I likhet med domänstyrelsen och t. f. domänintendenten ansåge arméförvaltningen de båda torparna böra tillerkännas den föreslagna godtgörelsen, dock mot villkor att de afträdde torpen den 14 mars 1908. I fråga om godtgörelsen till Bengta Löfqvist biträdde arméförvaltningen hvad domänstyrelsen föreslagit.

På grund af hvad sålunda förekommit, hemställde arméförvaltningen, det Eders Kungl. Maj:t tacktes

dels vidtaga åtgärder för att den del af Mölleröds kungsgård, som å ett skrifvelsen bifogadt kartutdrag vore inneslutet af blå linje, och som utgjorde samma område, hvilket funnes utmärkt på den af arméförvaltningen förut ingifna kartan, minskadt med ägofigurerna n:is 388, 389 och 390, blefve från domänstyrelsens förvaltning till landtförsvaret öfverlämnad;

dels medgifva, såväl att såsom ersättning till arrendatorn af kungsgården en nedsättning i det årliga arrendet finge göras, hvarjämte arrendatorn borde tillerkännas rätt att låta beta marken om nätterna samt, ehuru på egen risk, under tider, då skjutbanan ej begagnades, som ock att såsom ersättning till vederbörande torp- och lägenhetsinnehafvare för mistning af torp eller lägenhet måtte få utgå

till innehafvaren af Torparehuset	kronor 200: —
» » » Fiskarehuset	» 95: —
» Bengta Löfqvist	» 500: —

eller tillhopa kronor 795: —;

dels bemyndiga arméförvaltningen att, i enlighet med det vid remisshandlingarna fogade förslaget och för en kostnad af högst 17,000 kronor, låta anordna en skjutbana för Skånska trängkåren å förenämnda område af kungsgården; och

dels slutligen, vid nådigt bifall härtill, anvisa förenämnda kontanta kostnader, tillhopa 17,795 kronor, att utgå af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Af det anförda framgår, att Kristianstads läns skytteförbunds nuvarande skjutbana vid Hässleholm dels med hänsyn till svårigheten att därstädes utföra fullt tillfredsställande anordningar till skydd för den om-

gifvande trakten under skjutöfningarna och terrängens mindre lämplighet för vissa öfningar, dels ock af andra skäl icke anses lämplig för ifrågasatt ändamål. Ehuru den är närmare belägen trängkårens etablering än den föreslagna platsen å Mölleröds kungsgårds ägor, hafva de militära myndigheterna likväl förordat skjutbanans anordnande å sistnämnda plats. Vid sådant förhållande anser äfven jag mig böra ansluta mig till detta senare förslag. Enligt särskild utredning har det befunnits, att äfven andra öfningar än skjutöfningar kunna utföras å det ifrågasatta området vid Mölleröds kungsgård, hvarigenom trängkåren jämväl skulle erhålla en behöfelig tillökning i öfningsområde. Jag anser fördenskull, att framställning till Riksdagen bör göras om öfverlämnande till landtförsvaret af den del af förra skvadronschefsbostället Mölleröd, som med blå begränsningslinje finnes angifven å förut omnämnda, af arméförvaltningen insända kartutdrag, hvilket torde få biläggas statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Om denna framställning vinner Riksdagens bifall, torde ärendet sedermera få ånyo anmälas inför Eders Kungl. Maj:t för dess pröfning i öfrigt, d. v. s. angående bestridandet af kostnaderna för skjutbanans anordnande, bestämmandet af ersättning åt arrendatorn och lägenhetsinnehafvarna m. m. Då beträffande de senare en rubbning i deras ekonomiska förhållanden otvifvelaktigt kommer att uppstå genom deras uppsägning till afflyttning från de lägenheter de nu innehafva, synes det billigt, att en fullt nöjaktig godtgörelse beredes dem därför.»

Utskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende remitterats, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 31 mars 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.